

Tuusulan Nuormartat ry:n puheenvuoro Asunnottomien yön tapahtumassa 17.10.2018

Aunelan tapahtumatali, Jääkäripolku 1, 04300 Tuusula

Anu Heikkilä, puheenjohtaja

Martat on kotitalousneuvontajärjestö, jonka toiminta-ajatuksena on sen koko 120-vuotisen historian aikana ollut kotien hyvinvoinnin edistäminen. Tämä Asunnottomien yön tapahtuma on martoille erittäin tärkeä, koska se nostaa esiin sen pysäyttävän tosiasian, että kaikilla ihmisillä ei ole kotia, jonka hyvinvointia voisimme edistää. Keskuudessamme on siis joukko kansalaisia, joita emme voi tavoittaa pelkästään perustehtäväämme toteuttaessamme. Tällaisen asian oivaltaminen on mille tahansa kansalaisjärjestölle kova paikka – ja erityisen rankkaa se on marttajärjestön kaltaiselle järjestölle, jossa on jäseninä 46 000 tarmokasta ja kaikille hyvää tarkoittavaa kansalaista ympäri maata.

Olen useamman kerran kuullut ääneen pohdiskelua, tokko Suomessa oikeasti on asunnottomia. Suomella on vahva pohjoismaisen hyvinvointivaltion imago, josta haluamme pitää kiinni. Tuntemme ylpeyttä, kun meidän tapamme järjestää kansalaisten koulutusta, terveydenhoitoa ja asumista ihailaan ulkomailla. Epäilyt todellisesta asunnottomuudesta Suomessa käyvät ymmärrettäviksi, kun huomioi pari seikkaa. Totta on, että kodittomuus ei ole Suomessa yhtä näkyvää kuin esimerkiksi jenkkilässä, jossa itse aikanaan sain ensikosketuksen kodittomiin. Näky kirkon portailla makuupusseissa nukkuvista kodittomista syöpyi tuolloin pysyväksi matkamuistoksi muistin sopukoihin. Suomessa irtolaisasetus ja irtolaislaki, joka itse asiassa korvautui nykyisellä päihdehuoltolailla vasta vuonna 1986, vaikutti merkittävästi siihen, että kodittomuus pysyi meillä näkymättömissä. Lisäksi hyvinvointiyhteiskunnan eetos on meillä niin vahva, että haluamme uskoa, että se kannattelee kaikkia ihmisiä kaikissa elämäntilanteissa. Turvaverkko ei kuitenkaan ole aukoton. Siinä on pienen ihmisen mentäviä aukkoja.

Totta siis on, että Suomessa asunnottomuus ei ole yhtä näkyvää kuin suuressa maailmassa, mutta ongelma on meillä aivan yhtä todellinen. Tilastot kertovat, että Suomessa on yli 7000 asunnottomia. Noin puolet heistä sijoittuu pääkaupunkiseudulle. Tilastot väläyttävät myös pieniä valonpilkahduksia. Niiden mukaan nimittäin pitkäaikaisasunnottomuus on vähentynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana ja asunnottomuus muutoinkin kääntynyt loivaan laskuun. Tilastot eivät kuitenkaan kerro kaikkea. Tilastointiin liittyy merkittävää epävarmuutta, sillä on arvioitu, että suuri osa vailla vakinaista asuntoa olevista yöpyy esimerkiksi tuttavien luona tai tilapäismajoituksessa. Huolestuttavin piirre tilanteen kehittämisessä on, että nuorten alle 25-vuotiaiden asunnottomuus on

viime vuosina noussut. Työsarkaa siis riittää, jotta myös nuorten asunnottomuuden suunta saadaan käännettyä. Ja valppaus on tarpeen, jotta kehityksen suunta pysyy oikeana.

Asunnottomuus on useamman epäonnisen sattumuksen summa ja monisäikeisen tapahtumaketjun tulos, jossa ihminen syrjäytyy yhteiskunnallisista järjestelmistä. Marttajärjestö on omassa strategiassaan nostanut yhdeksi keskeisimmäksi tehtäväkseen syrjäytymisen ehkäisemisen. Näin marttajärjestö samalla taistelee asunnottomuutta vastaan. Ennalta ehkäisevää työtä syrjäytymisen ehkäisemiseksi tehdään useissa hankkeissa. Ihan jees –hankkeessa tuetaan alle 29-vuotiaita ilman työ- tai opiskelupaikkaa olevia nuoria arjenhallintakurssien ja kotikäyntien avulla. Tavoitteena on, että yhä useampi nuori saisi riittävän ajoissa apua ja tukea toimivan arjen rakentamiseen - ja pärjäämisen ja onnistumisen kokemuksia omassa arjessaan niin, että voimavaroja riittää elämästä nauttimiseen ja esimerkiksi opiskelu- tai työpaikan hakemiseen. Muissa hankkeissa marttajärjestö tekee työtä päihde- ja mielenterveyskuntoutujien, pitkäaikaissvankien ja heidän perheidensä, maahanmuuttajien ja lapsiperheiden parissa sekä esimerkiksi Pro-tukipisteen kanssa.

Martat eivät ole syrjäytymisen vastaisessa toiminnassaan yksin vaan toimivat lukuisten muiden kolmannen sektorin toimijoiden rinnalla. Tämä antaa meille mahdollisuuden tehdä yhteiskunnallisesti vaikuttavaa työtä järjestölle tärkeiden asioiden edistämiseksi yhdessä samat arvot jakavien kumppanien kanssa. Samalla näemme kuitenkin kipeästi, kuinka auttamattoman riittämättömät kansalaisjärjestöjen voimavarat ovat asunnottomuuden poistamisessa. Ongelman ratkaisemiseen tarvitaan julkista sektoria. Valtakunnallisessa Asunto ensin –tukimallissa asunnottomalle tarjotaan ensin turvallinen koti ja ryhdytään sen jälkeen ratkomaan mahdollisia muita ongelmia yhdessä sosiaali- ja terveyden-huollon ammattilaisten kanssa. Tässä vaiheessa voivat martatkin jo olla hyödyllisiä ”arjen sparraajia”. Mutta asunnon on tultava ensin. Vasta sitten, kun ihmisellä on liesi, jolla laittaa ruokaa; pesukone, jolla pestä pyykkiä; koti, jota hoitaa – vasta sitten kotitalousneuvonnan avulla on mahdollista vahvistaa ihmisen arjen hallinnan taitoja. Kodittomalle ihmiselle arjen hallinta on absurdi käsite, käsite vailla minkäänlaista kosketusta todellisuuteen. Kotitalousneuvonnan tarjoaminen kodittomalle olisi loukkaavaa: se olisi sama kuin tarjoaisi laastaria avomurtumaan.

Me martat olemme sitä mieltä, että hyvä ja turvallinen arki kuuluu kaikille. Hyvä arki koostuu kaikista niistä lukemattomista pienistä asioista, joilla pidämme toinen toisistamme ja itsestämme huolta. Hyvän arjen toteuttaminen tarvitsee kuitenkin paikan, jossa sitä voi toteuttaa: se tarvitsee oman turvallisen kodin. Oma koti on ihmisoikeus.